

Učitel matematiky

Marie Kupčáková
Perspektivní kukátko

Učitel matematiky, Vol. 3 (1995), No. 4, 30–32

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/152841>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1995

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

PERSPEKTIVNÍ KUKÁTKO

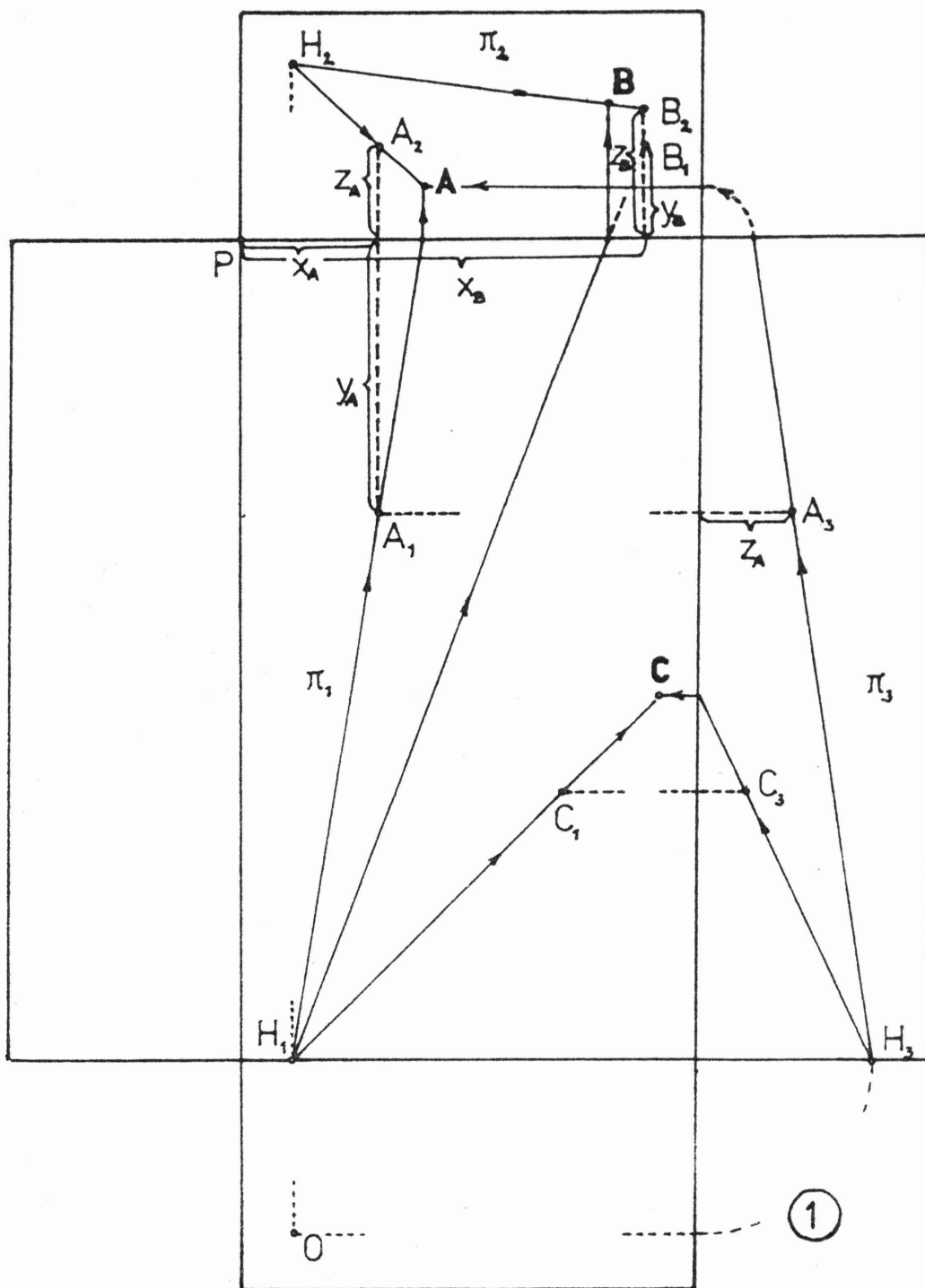
MARIE KUPČÁKOVÁ

V německé publikaci Hendrika Radatze a Knuta Rickmeyera určené učitelkám I. stupně *Handbuch für den Geometrieunterricht an Grundschulen* je na str. IV zajímavý námět, který jsem nazvala „perspektivní kukátko“. Z rozevřeného modelu dutého kvádrů se na nás usmívá pekař obklopený královstvím svého řemesla. Stůl však má nohy dlouhé a různoběžné, skříňka v rohu se podivuhodně deformuje. Úkolem žáka je stránku okopírovat, vystříhnout obvod modelu a vyznačený otvor, krabičku slepit, podívat se do ní kukátkem a pozorně si vše prohlédnout. Nejenom dítě zažívá překvapení, když stůl se napřímí, sníží, jeho nohy budou rovnoběžné a celá kuchyň se objeví v třetím rozměru.

Nemáme přístup k literatuře, podle níž je obrázek konstruován (je uveden holandský časopis pro základní školu „*Willem Bar-tjens*“ - září 1988). Nejúžasnější se mi jeví nápad sám, to ostatní je pro geometry zřejmé. Ke kouzlu využíváme perspektivních zákonů prostorového vnímání.

Postup konstrukce - viz obr. 1 na str. 31.

Libovolný bod $A = [x_A, y_A, z_A]$ prostoru, který se nachází v „zorném poli“ pozorovatele, středově promítáme z oka O na navzájem kolmé stěny krabičky. Hledáme tedy průsečík promítacího paprsku OA s tou stěnou, kterou protne ve směru pohledu jako první. Není přitom podstatné, zda zobrazujeme prostor uvnitř, či vně krabičky. Při konstrukci v nákresně všechny tři navzájem kolmé průmětny sdružíme. Je zřejmé, že úběžník směru kolmého k příslušné průmětně (hlavní bod H) je dán volbou oka. Proto není možné kruhový průzor kukátka přemísťovat či příliš zvětšovat. Tvůrce modelu zároveň předpokládá, že po složení krabičky budou její stěny ideálně rovné a navzájem kolmé, jinak by se výsledný efekt deformoval.

Ve všech průmětnách využíváme vlastnosti perspektivního zobrazování, jak je popisuje dostupná literatura deskriptivní geometrie. Učitelům doporučuji sborník *Historie matematiky I*, JČMF Brno 1994 - příspěvek Aleny Šarounové *Geometrie a malířství*. Mě osobně zde zaujala zmínka o florentském malíři Uccellovi, o kterém Vasari napsal, že „objevil způsob, jak malovat perspektivně na stěny i přes rohy stěn ... a žil nakonec sám jako divoch ...“

Věřím, že Vám bude rýsování a kreslení v perspektivě na třech kolmých průmětnách zdrojem radosti a nerozkolíká vaši duševní rovnováhu.

Poznámky k modelům v přílohách:

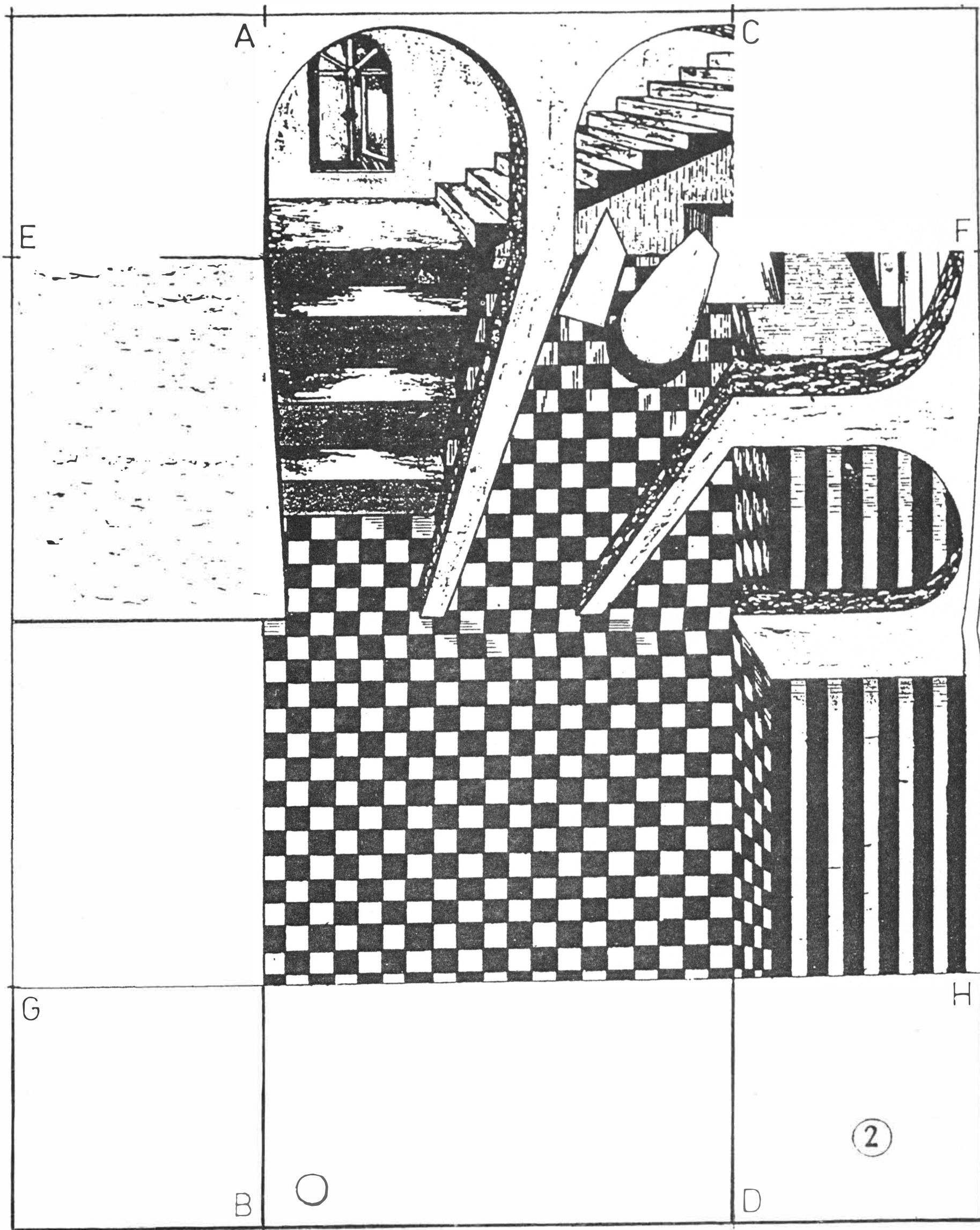
Obrázek okopírujeme. Hrotem kružítky jemně narýhneme přímkou AB , CD , EF , GH , podle nichž budeme papír překládat dovnitř. (Přímky nejsou narýsovány, protože by v kukátku působily nefunkčně a tedy rušivě.) Nastříhneme krabičku po přímkách EF , GH až do rohů modelu, vystříhneme průzor. Krabičku nemusíme slepovat, stačí ji jemně sepnout. Máme tak možnost kresbu podle svého dotvářet a sledovat proměnu plochy v třetí rozměr.

Obr. 2.

Častým zobrazovaným námětem v perspektivě bývají *schodiště a podloubí*. Přidali jsme „zátiší s tělesy“, která jsou v rozložené krabičce utajena. Prostor je záměrně perspektivně prohlouben za pravou stěnu krabičky. V levé stěně se také objeví perspektivní průmět, dále však zde pro malou distanci nebudeme pracovat.

Obr. 3.

Námět *žákům blízký - obývací pokoj*. Každý může interiér barevně a vzorově dotvářet (koberec). Při kopírování můžeme překrýt pravou část od sedací soupravy počínaje a postavit si do pokoje nábytek podle svého přání. Prostor jsme tentokrát prohloubili v čelním pohledu a s respektováním perspektivy využili fotomontáž.

A

C

E

F

G

H

B

O

D

2

